

An aerial photograph of a dense forest. The majority of the trees are green, but one tree in the center is brightly yellow, standing out from the rest. The text is overlaid on the top half of the image.

Skoglig anpassning

FÖR ETT ÄNDRAT KLIMAT

2018 - 2022

SLUTRAPPORT

Slutrapport

Skriven av:

Tobias Eliasson, Skogsstyrelsen
Rune Saurasunet, Statsforvalteren i Trøndelag

Interreg
Sverige-Norge

Europeiska regionala utvecklingsfonden

EUROPEISKA UNIONEN

Projektet medfinansieras av:

SKOGSSTYRELSEN

Statsforvalteren i Trøndelag

Tröndelagen Staatehaaltoje

Trøndelag fylkeskommune
Tröndelagen fylhkentjelle

skogforsk

SKOGKURS

TRAFIKVERKET

GÄLLÖ

RÖDINSTRÄ

Fria & Skog

ALLSKOG

NORTØMMER AS

Statskog

SB SKOG

MASKIN-
ENTREPRENØRENS
FORBUND

ARENA SKOG
SKOGNÆRINGA I TRØNDELAG

NIBIO
NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

SCA

Innehåll

1. SAMMANFATTNING

1. Sammanfattning på svenska/norska
2. Summary in English

2. PROJEKTETS BAKGRUND

1. Bakgrund, hur projektidén väcktes
2. Våra tre fokusområden och varför just dessa.

3. MÅL, RESULTAT OCH FÖRVÄNTADE EFFEKTER

1. Kartlägga befintlig kunskap
2. Tillgängliggöra kunskap
  - a. Startseminarium Östersund.
  - b. Väg dagar Stjørdal.
  - c. Svaga marker Östersund.
  - d. Mittseminarium/brant terräng Stjørdal/Verdal.
  - e. Väg dagar Strömsund.
  - f. Svaga marker Hegra.
  - g. Svaga marker Grong.
  - h. Svaga marker Sollefteå.
  - i. Svaga marker Svenstavik.
  - j. Brant terräng Indalsälven.
  - k. Slutkonferens Östersund.
  - l. Inställda och ändrade aktiviteter.
  - m. Vad händer efter projektet?
3. Kommunikation
  - a. Hur har vi kommunicerat under projektets gång.
  - b. Synlighet i massmedia.
  - c. Deltagande i externa sammanhang.

4. PROJEKTORGANISATION

1. Kort beskrivning av Skogsstyrelsen, Statsforvalteren och styrgruppen.
2. Kort beskrivning av våra projektpartners.

5. INDIKATORER

6. GRÄNSÖVERSKRIDANDE MERVÄRDE

7. DE HORISONTELLA KRITERIERNA

1. Hållbar utveckling.
2. Lika möjligheter/icke-diskriminering.
3. Jämställdhet.

8. INFORMATION OCH KOMMUNIKATION

9. FÖRANKRING AV PROJEKTETS RESULTAT OCH EFFEKTER

10. AKTIVITETER OCH EKONOMI

11. FÖRSLAG OCH IDÉER

1.1 – Sammanfattning

Klimatförändringarna påverkar redan idag skogsbruket i både Jämtland/Västernorrland och Trøndelag, främst genom ökad nederbörd och inte minst varmare och osäkrare vintrar. Med detta som bakgrund väcktes idén om ett projekt redan under 2016 och blev därefter mer konkret i samband med ett förprojekt och en workshop i Åre mars 2017. I samband med workshopen gavs klartecken för en projektansökan och då spikades även projektets tre fokusområden: Avverkning på mark med dålig bärighet, avverkning i brant terräng samt bättre skogsbilvägar. Ansökan beviljades och projektet startade januari 2018 med Skogsstyrelsen och (dåvarande) Fylkesmannen i Trøndelag som projektägare – i samverkan med ett antal mestadels skogliga aktörer i både Sverige och Norge.

Med utgångspunkt från de tre fokusområdena har projektet till stor del handlat om kunskapsöverföring och erfarenhetsutbyte. Det är inget forskningsprojekt, allt handlar om att ta tillvara befintlig kunskap och sprida goda idéer och lösningar mellan Sverige och Norge men även mellan aktörer i Sverige respektive Norge. Nätverksbyggande och kontaktskapande är det primära målet. Rent praktiskt genom att projektet har arrangerat ett stort antal skogsdagar och seminarier/konferenser i bägge länder. Öppna för alla intresserade, inte bara projektpartners.

Parallellt med ovanstående men med samma utgångspunkt har ett arbete med att sammanställa befintlig kunskap till en skrift skett i en arbetsgrupp bestående av representanter från NIBIO, Skogkurs och Skogforsk. Denna kunskapssammanställning har slutförts våren

2022 och distribueras i skrivandets stund till berörda personer som har deltagit vid en eller flera av projektets aktiviteter. Den kommer även publiceras digitalt hos NIBIO och förmodligen även hos Skogforsk.

Sammantaget nu när projektet precis håller på att avslutas kan konstateras att det varit framgångsrikt och uppskattat. De mätbara måltalen för deltagande organisationer/företag respektive individer är uppnått till 150% respektive 200%. Men det kanske viktigaste resultatet av projektet är de kontakter som knutits och det nätverk som har skapats mellan Sverige och Norge. Projektet avslutas men redan nu finns två planerade skogsträffar på nätverkets eget initiativ i syfte att bibehålla kontakterna och fortsätta kunskapsutbytet.

Coronapandemin har haft stor påverkan på projektet i och med att den slog till med full kraft våren 2020 som ursprungligen var det sista året i projektet. Detta har lett till att projektet har förlängts i två omgångar – först till och med 2021, slutligen till och med mars 2022. Åtskilliga planerade aktiviteter har fått skjutas upp, många av dem flera gånger till nya datum. I praktiken har projektet mer eller mindre stått på paus under två års tid men tack vare lättnader och en kraftsamling hösten 2021 lyckades vi ändå genomföra nästan samtliga skogsdagar och seminarier/konferenser utan några större förändringar i upplägg. Dock med konsekvensen att kunskapssammanställningen blev försenad mot ursprungsplanen att släppas i samband med slutkonferensen november 2021. Men nu är även den färdig och kan distribueras.

1.2 – Summary

Climate change is already affecting forestry in both Jämtland/Västernorrland and Trøndelag, mainly due to increased precipitation and warmer and more uncertain winters. With this as a background, the idea of a project was raised already in 2016 and then became more concrete in connection with a preliminary project and a workshop in Åre in March 2017. In connection with the workshop, the project was given the go-ahead and the project's three focus areas were nailed down: Forestry on land with poor bearing capacity, forestry in steep terrain and better forest roads. The application was approved and the project started in January 2018 with the Swedish Forest Agency and (at the time) the Fylkesmannen of Trøndelag as project owners - in collaboration with a number of mostly forest actors in both Sweden and Norway.

Based on the three focus areas, the project has largely been about knowledge transfer and exchange of experience. It is not a research project; it is all about taking advantage of existing knowledge and spreading good ideas and solutions between Sweden and Norway but also between actors in Sweden and Norway respectively. Networking and making contacts is the primary goal. In practical terms, the project has arranged a large number of forest excursions and seminars/conferences in both countries. Open to anyone interested, not just project partners.

In parallel with the above, but with the same starting point, work has been done to compile existing knowledge for a publication in a working group consisting of representatives from NIBIO, Skogkurs and Skogforsk.

This compilation of knowledge was completed in the spring of 2022 and will be distributed at the time of writing to relevant people who have participated in one or more of the project's activities. It will also be published digitally at NIBIO and probably also at Skogforsk.

All in all, now that the project is just being completed, it can be stated that it has been successful and appreciated. The measurable target figures for participating organizations/companies and individuals have been reached to 150% and 200% respectively. But perhaps the most important result of the project is the contacts that have been made and the network that has been

created between Sweden and Norway. The project is ending, but there are already two planned forest meetings on the network's own initiative in order to maintain contacts and continue the exchange of knowledge.

The corona pandemic has had a major impact on the project as it hit full force in the spring of 2020, which was originally the last year of the project. This has led to the project being extended in two rounds - first until 2021, finally until March 2022. Several planned activities have been postponed, many of them several times to new dates. In practice, the project has more or less been on pause for two years, but thanks to relief in restrictions and a very hectic autumn of 2021, we

still managed to carry out almost all forest excursions and seminars/conferences without any major changes in structure. However, with the consequence that the compilation of knowledge was delayed compared to the original plan to be released in connection with the final conference in November 2021. But now it is also complete and can be distributed.

Avverkning i brant terräng, Verdal

Bäcköverfart, exkursionsobjekt i Hegra

2.1 – Bakgrunn til prosjektet

Prosjekts ide ble født den 29. februar i 2016. Skogseksjonen hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Fylkesmannen i Sør-Trøndelag var på besøk hos Skogstyrelsen i Järpen for å se hvordan Skogstyrelsen jobbet med digitale verktøy i skogforvaltningen. Under besøket tok Maja Ramström i Skogstyrelsen initiativ til at vi skulle kunne fortsette samarbeidet gjennom et prosjekt. Skogstyrelsen hadde flere ideer om ulike tema, men etter litt vurderinger frem og tilbake landet vi på temaet med driftstekniske utfordringer i et endret klima.

De neste månedene var det en del kontakt på e-post mellom Skogstyrelsen og Fylkesmennene i Trøndelag for å konkretisere et prosjekt. Vi involverte også næringsen på begge sider av grensen. Den 22. august i 2016 hadde vi møte med interregsekretariatet i Steinkjer. Høsten 2016 søkte vi om interregmidler til en forstudie som skulle utrede om det var grunnlaget for å gjennomføre et hovedprosjekt.

Förprojektet beviljades och nästa steg i riktning mot ett huvudprojekt blev att genomföra en workshop i Åre för intressenter från främst skogsbruket men även andra berörda/potentiellt intresserade aktörer. Workshopen hölls under två dagar i mars 2017 med mycket god upplutning och intresserade deltagare. Så gott som alla skogliga aktörer på bägge sida gränsen i området fanns representerade. Även svenska Trafikverket, Länsstyrelsen i Jämtland och Västernorrland samt Skogsstyrelsen och Fylkesmannen. Syftet med workshopen var att presentera idéer kring ett huvudprojekt och hitta intressenter att vara med i projektet. Samt även dra upp lite övergripande riktlinjer/önskemål med projektet. Efter två intensiva och engagerade dagar hade vi gruppens godkännande att gå vidare med en projektansökan och en hel del partners beredda att engagera sig i projektet.

Under sommaren formulerades därför en ansökan i samarbete mellan Skogsstyrelsen och Fylkesmannen samtidigt som projektpartners på bägge sidor gränsen rent formellt skrev på om sitt deltagande. Under tidig höst skickades ansökan in och i november 2017 fick vi beskedet att projektet beviljats – med startdatum 2018-01-01.

*Avverkning i brant terräng,
Verdal*

2.2 – Våra tre fokusområden

Ett projekt om klimatförändring och skogsbruk har potential att svälla och bli ohanterligt stort. Redan under workshopen i Åre bestämdes att ett projekt måste avgränsas till ett fåtal huvudspår, fokusområden. Vilket under dag två resulterade i de tre fokusområden vi sedan jobbat vidare med under projektets gång:

Mark med dålig bärighet.

Här såg vi en gemensam problembild i både Sverige och Norge. Historiskt sett har skogsbruket varit ganska bortskämt genom att kunna förlita sig på relativt långa och stabila vintrar. Dålig bärighet har tidigare inte varit något större problem, de svåra markerna kan alltid brukas på vinterföre när det är tjälad mark och gott om snö. Den tiden är i någon mån förbi. Dagens vintrar är betydligt mindre förutsägbara och normalt sett väldigt växlande. Ena veckan ordentligt kallt, nästa vecka mildgrader och regn. Inte sällan utan någon egentlig tjäle i marken då det ofta kommer isolerande snö innan marken fått möjlighet att frysa till, vilket leder till vi många gånger kan ha stora snömängder men under snön är marken helt ofrusen och vattenmättad.

Detta är en utveckling som kan förväntas öka i ett framtida varmare klimat och därmed ett givet tema för ett förebyggande arbete och kunskapsutbyte inom skogsnäringen. Att hitta och utveckla metoder för skonsam drift på svaga marker utan betydande körskador.

Skogsbruk i brant terräng.

Detta tema hänger intimt ihop med ovanstående problematik. Ett varmare och blötare klimat, även vintertid, ökar risken för ras/skred och erosion i samband med skogsbruk. Samtidigt är det betydande skogsmarksarealer och därmed skogsvolymer som

finns just i brant terräng. Speciellt tydligt på norsk sida men även ur ett svenskt perspektiv är just Jämtland/Västernorrland utmärkande för sin relativt dramatiska terräng med flera branta älddalar samt hela "Höga Kusten-området".

Bättre skogsbilvägar.

Vägnätet är ju själva blodomloppet i hela skogsbruket – utan körbara vägar, ingen lönsamhet. Och på samma sätt som själva skogsmarken påverkas även skogsbilvägarna av sämre vintrar och blötare klimat. Många vägar är byggda för att endast användas vintertid när marken är frusen. Andra vägar är byggda för att kunna användas på barmark men inte anpassade för dagens ökade nederbördsmängder till exempel. Samtidigt har vi en utveckling som både i Sverige och Norge går mot allt större och tyngre timmerbilsekipage. Allt som allt pekar detta på ett gemensamt behov av en generell kvalitetshöjning av skogsbilvägnätet. Det spelar ingen roll om vi i enlighet med ovanstående två punkter blir bättre på att köra skogsmaskiner på svaga marker eller i brant terräng om det sedan saknas en bärig skogsbilväg att hämta virket ifrån.

Själva vägfrågan är större än att enbart gälla skogsbilvägar. Alla skogsbilvägar leder till slut ut till allmän väg som även dessa påverkas på samma sätt i ett förändrat klimat. En stor del virkestransporter sker även på järnväg, inte bara på bilväg. Även järnvägar påverkas av klimatförändringar. Detta är också anledningen till att Trafikverket är med som en partner i projektet. Skogsbruket har extremt stor påverkan på det allmänna väg- och järnvägsnätet.

3.1 - Kartlägga befintlig kunskap

Som nämnts tidigare har projektet sina tre fokusområden. Bakgrunden till dessa har beskrivits och hänger ihop med klimatförändringen och främst dess påverkan på hur vintrarna ser ut i vår region numera. Samtidigt är det ett faktum att det vi nu tvingas anpassa oss till i mellersta Sverige och Norge har varit en realitet sedan lång tid längre söderut i länderna. Bedriver du skogsbruk i till exempel Småland eller Västergötland är det en utopi att förlita sig till att det ska bli ordentligt tjälad mark och tjock snötäcke. Det inträffar ibland men långt ifrån varje vinter. Kontentan är att den anpassning vi tvingas till här och nu har man sedan länge lärt sig hantera i andra delar av landet. Och även om erfarenheter inte går att översätta rakt av till våra förhållanden är det ett faktum att det finns en hel del befintlig kunskap att dra nytta av. Likaså har vi en situation i vår region där olika aktörer har kommit olika långt i sin anpassning och med varierande förutsättningar. Allt från riktigt stora organisationer med egna specialister och förmåga att bedriva nära nog forskning i egen regi till riktigt små aktörer där varje medarbetare är utpräglade generalister som förväntas hantera alla typer av frågor och utmaningar som dyker upp. Slutligen finns det skillnader i kunskap och erfarenheter mellan svenska och norska aktörer.

Vid workshopen i Åre när de tre fokusområdena spikades fanns även en samsyn om att detta inte skall vara något forskningsprojekt. Vi ska inte utveckla nya metoder och ny kunskap. Snarare samla ihop och tillgängliggöra redan befintlig kunskap samt få ut denna kunskap så brett som möjligt till aktiva inom skogsbruket i bägge länder. Det visade sig finnas en stor öppenhet inför att dela med sig och utbyta erfarenheter. Skogsföretagen må vara tuffa konkurrenter i jakt på virke men samtidigt ytterst generösa och ödmjuka i sin syn på att hjälpas åt att nå ett gemensamt mål - minskade

skador i skogen på grund av skogsbruk. I någon mån kokar hela projektet ner till detta kring att knyta kontakter och utbyta erfarenheter.

Steg två - att tillgängliggöra kunskap beskrivs utförligt under nästa punkt i form av projektets genomförda aktiviteter. Steg ett - att kartlägga befintlig kunskap - har skett i form av en arbetsgrupp bestående av Helmer Belbo från Nibio, Martin Bråthen från Skogkurs, Tomas Johannesson från Skogforsk samt projektledningen. Med utgångspunkt från våra tre fokusområden har arbetet syftat till att sammanställa det rådande kunskapsläget och presentera det i en så

kallad "kunskapssammanställning" - en tryckt (och digital) handbok att sprida till skogsbruket och dess entreprenörer. Arbetet startade i samband med startseminariet i Östersund juni 2018 och har pågått löpande parallellt med övriga aktiviteter under projektets gång. Även detta arbete har i viss mån stått stilla under corona-pausen men om man ska se någonting positivt med detta är det att vi på så sätt kunde fånga ytterligare lite nyheter som dök upp under tiden.

Skogsdag, svaga marker i Östersund 2019

Själva sammanställningen slutfördes under våren 2021. Därefter var tanken att översättning, slutförande/grafisk formgivning samt tryckning skulle ske under sensommaren/hösten 2021 med målet att kunna dela ut den färdiga kunskapssammanställningen vid slutkonferensen i november. Just den delen av planen sprack dock i och med en allt för hektiskt höst kopplat till att genomföra alla uppskjutna skogliga aktiviteter. Tiden räckte helt enkelt inte till. Översättning och slutförande fick vänta till efter slutkonferensen formgivning/tryckning till efter årsskiftet. Syftet med översättningen är kopplat till skriftens målgrupp som i stor utsträckning är skogsarbetare/maskinförare/entreprenörer i Sverige och Norge. Med tanke på alla fackuttryck och väldigt specifika beskrivning-

ar är det mest troligt en förutsättning att texterna kan läsas på respektive språk för att kunnskapssammanställningen ska komma till användning. I sin trycka form är det därför en bok i A4-format som om den läses från ena hållet är på norska och om du vänder på den läser du den på svenska.

Hovedprosjektleder Tobias hentet 500 stk trykte bøker med kunnskapssammenstillingen hos trykkeriet Allkopi i Trondheim 14.03.22. Halvparten av disse deles ut til de norske deltakerne og halvparten til de svenske deltakerne. Den 15.03.22 holdt vi et møte på norsk side for å kombinere utdeling av kunnskapssammenstilling og planlegge videre aktiviteter etter prosjektets slutt. Allskog, SB-skog, Nortømmer, Levanger kommune fikk overlevert kunnskapssammenstillingen da. Tobias

leverte også noen eksemplarer til Statskog den 16.03.22. Statsforvalteren fikk ansvaret for å dele ut til de resterende deltakerne på norsk side.

Tobias vil foreta en lignende runde med fordeling av kunnskapssammenstilling på svensk side. Skogsstyrelsen fikk ansvaret for å sørge for at alle deltakerne fikk hvert sitt eksemplar.

Kunnskapssammenstillingen vil bli tilgjengeliggjort digitalt som en søkbar Nibiorapport i Nibio sin rapportserie. Dette sikrer at kunnskapen vil være søkbar og tilgjengelig for ettertiden. Motsvarande lösning är på gång även hos Skogforsk men i skrivande stund är det inte riktigt klart exakt hur och var den kommer publiceras i Skogforsk´s regi.

3.2 – Tillgängliggöra kunskap

Om arbetet kring kunskapssammanställningen till stor del har skett i det fördolda och först nu på slutet resulterat i ett synligt resultat har arbetet med att tillgängliggöra befintlig kunskap varit precis tvärtom – i form av ett stort antal skogliga aktiviteter på både svensk och norsk sida. Redan i Åre drogs riktlinjerna upp och som därefter formulerades i projektansökan. I grova drag handlade det om att genomföra skogs- exkursioner/skogs dagar på både svensk och norsk sida utifrån våra tre fokusområden. Fysiska träffar med målet att få deltagare från bägge länder för maximalt erfarenhetsutbyte och nätverksbyggande. Just det sistnämnda – fysiska träffar – trycktes det extra mycket

på. Värdet av att träffas kan inte underskattas och det var också huvudanledningen till att vi under coronapausen så långt det överhuvudtaget var möjligt hellre förlängde projektet och sköt upp aktiviteter snarare än att styra om till något slags försök att genomföra alternativa digitala träffar. Givet det tänkta innehållet och vår primära målgrupp hade det aldrig kunnat bli ens i närheten av lika bra även om vi som sista utväg planerade för att tvingas in i ett eller flera digitala substitut. Mot den bakgrunden känns det i efterhand extra roligt att vi trots allt lyckades genomföra i princip alla aktiviteter enligt plan med endast smärre förändringar kring upplägg under en hektisk höst 2021.

3.2.a. – Startseminarium i Östersund

2018-06-18 & 2018-06-19. Antal deltagare: 27 inklusive arrangörer

Rent operativt den första aktiviteten i projektet även om en hel del arbete pågått under våren från projektledarnas sida. Med i stor utsträckning samma deltagare som vid workshopen i Åre (förprojektet) ett drygt år tidigare då projektidén fick grönt ljus blev startseminariet i någon mån en fortsättning på det arbetet, men nu än mer konkret.

Den inledande dagen handlade framför allt om ett antal temamässigt relevanta föreläsningar. Bland annat ett mycket uppskattat och tankeväckande pass med Norsk Metrologiskt Institut som i samverkan med svenska SMHI satt ihop och i Östersund presenterade en hel del bakgrundsfakta om just klimatförändringarna – både i ett större globalt perspektiv men även med en lokal bedömning för just vårt projektområde.

Dag två vigdes till stor del åt en ny workshop för att mer konkret lägga en plan för projektets aktiviteter under kommande år. I linje med vad som stod i projektansökan bestämdes att vi ska arrangera två skogsträffar om drivning i brant terräng och på motsvarande sätt två skogsträffar om skogsbilvägar och vägfrågor. En i Norge

och en i Sverige där målgruppen i huvudsak är skogliga tjänstemän och/eller skogliga specialister. För temat svaga marker bestämdes att vi bör sikta på fler träffar med en större geografisk spridning. Målgruppen för dessa skogs dagar är utöver ovanstående tjänstemän/specialister även maskinförare/entreprenörer. Dessa verkar i huvudsak i små fåmansföretag med helt andra förutsättningar till kompetensutveckling. För att lyckas nå dessa måste reseavstånden hållas korta för att begränsa tidsåtgången och undvika övernattnings – vilket i sin tur leder till att vi måste erbjuda flera träffar på både svensk och norsk sida och dessutom räkna med att det vid just dessa skogs dagar inte blir samma blandade deltagarsammansättning med både svensk och norsk närvaro som vid övriga träffar.

Ett väldigt tydligt och bärande budskap från workshopen – alla ska vara välkomna, oavsett företag eller organisation. Projektpartners har fördelen av att kunna påverka innehåll och upplägg för aktiviteterna, men vid själva genomförandet ska vi aktivt jobba för att nå så många deltagare från så många organisationer som möjligt.

3.2.b – Vägdager i Stjørdal

Den 24.-25. oktober 2018 ble det arrangert en fagsamling for veg i Stjørdal. Programmet startet ute den første dagen med å se på Bergsvegen skogsbilveg som var under bygging. Temaet var planlegging av skogsveger. Etterpå så vi på stikkrenner og kulverter i skogsveger hvor dimensjonering, utforming og vannhinder ble diskutert.

Den neste dagen var innomhus før lunsj. Da var regelverket for skogsvegbygging tema. Vi kikket også på skogbruket og offentlig vegnett, trebruer og rennebu-

bjelken. Safe Control Road hadde en gjennomgang av bæreevne måling av skogsveger før vi etter lunsj dro ut og så på en skogsbilveg som trengte opprusting.

På fagsamlingen i Stjørdal deltok til sammen 26 deltakere, hvorav 17 fra Norge og 9 fra Sverige. Vi var godt fornøyd med samlingen for det var interessante dager med gode diskusjoner og stort engasjement. Vi ser at vi har felles utfordringer på begge siden av grensen, men at disse løses på ulike måter. Derfor har dette vært faglig interessant og lærerikt å samarbeid om.

3.2.c – Svaga marker Östersund

2019-05-21 – Östersund

Markvärd/arrangör: Gällö Skog. Antal deltagare: 81 inklusive arrangörer

Projektets första skogliga aktivitet på svensk mark i samarbete mellan Skogsstyrelsen och Gällö Skog. Utöver det även Tomas Johannesson från Skogforsk samt Magnus Olofsson från Orangutang Skog (ett lokalt entreprenörsföretag specialiserat på bland annat skonsam drivning). Ambitionen från början var att förhoppningsvis lyckas locka ca 30-40 deltagare vilket också låg till grund för planerandet. Mot den bakgrunden blev dagen inget mindre än en succé med tanke på slutresultatet med ca 80 deltagare. Förvisso skapade det en del merarbete på så sätt att grundupplägget fick ändras. Vi fick helt enkelt dela dagen i två separata pass med deltagare i två storgrupper.

Dagen genomfördes i närheten av Spikbodarna endast 5 km från centrala Östersund. Upplägget bestod i att först genomföra en planeringsövning i slutavverkningsmogen skog på mark med dålig bärighet inklusive en del ytterligare försvårande omständigheter. På förhand bestämd gruppindelning med ambitionen att blanda både kompetenser och företagstillhörighet – allt för att skapa bästa tänkbara grund till goda diskussioner i smågrupperna á 5-6 personer. Dessutom en genomgång av Best Way, ett planeringsverktyg för terrängkörning

utvecklat av Skogforsk. Slutligen gemensamma genomgångar i storgrupp (som nämnt ovan två separata storgrupper) för ytterligare diskussioner kring lösningar på de olika utmaningarna i objektet. En ytterligare fantastisk omständighet var att det intill övningsbeståndet fanns ett nyligen avverkat hygge med samma grundförutsättningar bärighetsmässigt. Dagen avslutades därmed genom att utvärdera hur den avverkningen hade genomförts som en typ av referens till diskussionerna i den stående skogen. Som grädd på moset fick vi dessutom ut två lokalreportrar att skriva varsin artikel om skogsdagen i Östersunds-Posten respektive Länstidningen. Allt som allt en otroligt lyckad och uppskattad dag som har lyfts vid många tillfällen efteråt som ett föredöme, något man pratar om flera år senare och refererar till som "skogsdagen i Östersund" utan någon ytterligare förklaring. Med tanke på detta oerhört positiva gensvar från deltagarna fick vi automatiskt god draghjälp i marknadsföringen av kommande aktiviteter – ryktet spreds snabbt att projektets aktiviteter troligtvis även fortsättningsvis är värda att närvara vid. Den vågen kunde vi rida gott på fram till dess att pandemin slog till och pausade allt under två års tid.

3.2.d – Mittseminarium og brant terräng i Stjørdal og Verdal

Den 18.06.19 ble det arrangert midtveisseminar i Stjørdal. Her var det 30 deltakere hvorav 13 fra Norge og 17 fra Sverige. Her var det innlegg om markfuktighetskart, skoglig grunndata og det offentlige vegnettet. Skognæringen er i stor grad påvirket av det offentlige vegnettet og bestemmelser rundt dette som f.eks tillatt totalvekt og manglende utbedring av flaskehalsar. I likhet med mange andre områder har svenskene kommet lengre på dette feltet.

Den 19.06.19 ble det arrangert en fagdag om avvirkning i bratt terreng hos Værdalsbruket i Verdal. Det var hele

25 deltakere fra svensk side og 14 nordmenn som deltok på fagdagen. Vi er godt fornøyde med deltagelsen, spesielt fra svensk side. Dagen ble arrangert sammen med skogeier Værdalsbruket og hogstentreprenør Næsbø Skog. Vi viste frem en pågående skogsdrift så vi fikk på en god måte synliggjort hva skogsdrift i brett terreng innebærer. Prosjektet fikk også god hjelp av Knut Sklett fra Skogprosjekt Namdal som har jobbet mye med tematikken både i Norge og Sverige tidligere. Vi fikk også en god diskusjon om utfordringene i forhold til ras og erosjon i forbindelse med hogst i slikt terreng. Dette blir stadig mer aktuelt i endret klima.

3.2.e – Väg dagar i Strömsund

2019-08-21 & 2019-08-22 – Strömsund

Markvärd/medhjälpare: SCA Skog. Antal deltagare: 59 inklusive arrangörer

Helt enligt plan arrangerade vi två vägdagar på svensk sida ett knappt år efter motsvarande dagar i Norge. Just detta upplägg var tanken kring temat vägar och temat brant terräng – en träff i Norge ett år, motsvarande träff i Sverige nästa år, med samma målgrupp och till stor del samma deltagare.

Träffen startade med lunch på hotellet i Strömsund och därefter alla resor med gemensam storbuss för att både spara tid och utrymme vid besöks punkterna men även för att kunna prata och informera under själva bussresorna. Allt utgick från SCA´s arbete kring vägfrågor och ett antal intressanta exempel och frågeställningar belystes under fältkursionerna – bland annat brobyggen, passage över svaga marker, täktverksamhet, upprustning, vägar i brant terräng med

mera. Dag två inleddes med några föreläsningsspass inomhus innan fortsatta exkursionspunkter i fält under eftermiddagen. Sammanfattningsvis väldigt uppskattade dagar med ett intressant program, samtidigt som det också visade på vilka viktiga skilda verkligheter man arbetar inom beroende på företag/organisation. Ett stort företag som SCA har helt andra förutsättningar till lång framförhållning och allmän specialisering inom vägområdet än vad merparten av de mindre aktörerna har möjlighet till.

Detta var den sista planerade aktiviteten under 2019 och det vi inte visste vid den tidpunkten var att det skulle dröja ända till september 2021 innan nästa aktivitet kunde genomföras.

3.2.f – Svaga marker Hegra

Den 2. september 2021 arrangerte vi fagdag i felt med tema bæresvak mark Skogdag i felt med tema bæresvak mark og drift i bratt terreng med 29 deltakere. En av deltakerne var fra Sverige. Fagdagen ble arrangert i Hegra i Stjørdal kommune, ikke langt Hegra festning som er et kjent krigsminnesmerke. Allskog hadde ansvaret for det faglige innholdet på fagdagen og hadde funnet et aktuelt område i nærheten av Flaksjøvegen.

Skogbruksleder fra Allskog-skog innledet til praktiske gruppearbeider hvor oppgaven var å planlegge hvordan skogsdrift i det aktuelle området kunne gjennomføres.

Her var det ulike driftstekniske utfordringer som dreide seg om bæresvak mark uten snø og tele. Her var det også utfordring med en bekk og en kraftlinje som gikk gjennom driftsområdet.

Gruppene ble satt sammen slik at både entreprenører, offentlig skogfunksjonærer og tømmerkjøpere jobbet sammen. Dette skapte gode diskusjoner og vi fikk løftet frem ulike perspektiver i diskusjonen. Fagdagen var vellykket, med oppmøte fra både skogentreprenører, tømmerkjøpere og kommuner. De ulike gruppene kom frem til praktiske løsninger for kunne drive området.

3.2.g – Svaga marker Grong

Den 7. september 2021 arrangerte vi fagdag i felt med tema bæresvak mark og drift i bratt terreng med 41 deltakere. En av deltakerne var fra Sverige. Fagdagen ble arrangert like sør for Grong, ikke langt fra E6. SB-skog hadde ansvaret for det faglige innholdet på fagdagen og hadde funnet et aktuelt område i nærheten av Rostavegen.

Skogbruksleder fra SB-skog innledet til praktiske gruppearbeider hvor oppgaven var å planlegge hvordan skogsdrift i det aktuelle området kunne gjennomføres. Her var det ulike driftstekniske utfordringer som dreide seg om bæresvak mark uten snø og tele. Det første oppgaven måtte forsere fuktig terreng, og det var lite med lunneplass langs skogsbilvegen. Det var dårlig bæreevne i bakken.

Den andre gruppeoppgaven hadde ei bratt li som driftsområde. Lia besto av leire og i bunnen av lia gikk en relativt stor bekk. Her ble det diskutert om det gikk an med gravedrift eller om det måtte benyttes ulike vinsjemetoder for å få tømmeret opp av lia.

Gruppene ble satt sammen slik at både entreprenører, offentlig skogfunksjonærer og tømmerkjøpere jobbet sammen. Dette skapte gode diskusjoner og vi fikk løftet frem ulike perspektiver i diskusjonen. Fagdagen var vellykket, med oppmøte fra både skogentreprenører, tømmerkjøpere og kommuner. De ulike gruppene kom frem til litt ulike løsninger og diskusjonene viste at det kanskje ikke alltid finnes et fasitsvar på hva som er den optimale driftstekniske *løsningen*.

3.2.h – Svaga marker Sollefteå

2021-09-16 – Sollefteå

Ingen markvärd, Skogsstyrelsens regi. Antal deltagare 9 inklusive arrangör

Redan från början i projektet planerade vi för flera aktiviteter i både Ångermanland och Medelpad för att täcka in hela projektområdet på svensk sida. Tyngdpunkten har av naturliga skäl kommit att centreras i Jämtland, men området är ju både Jämtlands län och Västernorrlands län och då är det tämligen långa avstånd från t ex Örnsköldsvik till Östersund. På samma sätt blir Härjedalen i södra delen av Jämtlands län lätt bortglömt.

I efterhand kan vi konstatera att vi haft mycket lättare att skapa intresse för projektet i Jämtland än i Västernorrland. De första aktiviteterna 2019 blev succé i Östersund och inställt i Sundsvall. Lite samma sak hösten 2021 – stort intresse i Svenstavik men ingen anmäld Sollefteå. Det lutade därför åt att ställa in även Sollefteå, men i ett sent skede fick vi kontakt med Holmen

Skog och deras nybildade organisation i Härnösand/Sundsvall och möttes av ett stort intresse från deras sida. Dessutom en för tillfället ny organisation som inte tidigare deltagit vid någon av våra aktiviteter. Så med ett redan färdigplanerat upplägg valde vi att ändå genomföra dagen med dessa 8-9 anmälda deltagare från Holmen. Temat för dagen var avverkning på mark med dålig bärighet och vi höll till vid hundklubben i utkanten av Sollefteå.

Först en planeringsövning i slutavverkningsmogen skog följt av en gemensam genomgång. Lunch och därefter förflyttning till att titta på och utvärdera en nyligen utförd slutavverkning på mark med mycket dålig bärighet – en avverkning där det mesta gått oerhört bra givet förutsättningarna, dock med en hel del körskador just på utfartsvägen från hygget.

Skogsdag, brant terräng i Verdal 2020

3.2.i – Svaga marker Svenstavik

2021-09-21 – Svenstavik

Markvärd: Sveaskog. Arrangör: Fria Skog & Rödins Trä. Antal deltagare: 57 inklusive arrangörer

Den kanske mest extrema aktiviteten sett till hur coronapandemin har påverkat projektet. När skogsdagen väl genomfördes var det på det femte beslutade datumet. Fyra tidigare försök hade fått ställas in/flyttas fram. Det har även inneburit extra stor tidsåtgång för planering både på rummet och i fält. En konsekvens av framflyttandet blev att det ursprungliga övningsobjektet i utkanten av Svenstavik kom att avverkas under vårvintern 2021 vilket innebar att vi tvingades leta en alternativ plats att hålla till på. Så här i efterhand kan vi dock konstatera att även om det innebar ett merarbete med ny planering på en ny plats blev det nog ett bättre slutresultat. Den nya platsen ca 5 km väster om Svenstavik uppe i Sveaskogs så kallade Ekopark Galhammar visade sig vara väldigt lämplig och mer utmanande än det ursprungliga objektet.

Själva skogsdagen genomfördes i trevligt höstväder med stor deltagaruppslutning enligt samma modell som i Östersund två år tidigare. Planeringsövningar utifrån ett förutbestämt scenario med förbestämda och mycket blandade grupper á 5-6 personer/grupp. Fältlunch och gemensamma genomgångar i skogen samt ett informationspass kring nya hjälpmedel i form av vidareutvecklade karttjänster i Skogforsks regi. Som väntat nästan uteslutande svenska deltagare men åtminstone två norrmän tog en tur över gränsen för att delta. Med under hela dagen även en reporter från SVT Jämtland.

Under 2020 var det tänkt att utöver ovanstående skogsdag även genomföra ett så kallat sektorsråd för skogsbruket på samma objekt med samma upplägg en vecka efter projektets ordinarie skogsdag. Ett sektorsråd är ett årligen återkommande möte mellan Skogsstyrelsen och representanter från skogsbruket, kommuner, miljörelsen med mera för att diskutera aktuella frågor med koppling till skog och skogsbruk. Klimatförändringar och risken för ökade körskador är ett

Skogsdag, svaga marker i Hegra 2021

ständigt aktuellt ämne och tanken var att genomföra sektorsrådet i projektets regi för att på så sätt ytterligare sprida information och kunskap om vad vi gör och vad projektet syftar till. Samt återanvända redan investerad fältplanering kring ett intressant objekt. Även denna aktivitet gick om intet under pandemins mest intensiva period våren 2020, men ställdes inte in helt och hållet. Istället tog vi chansen att testa om vi kunde genomföra en digital exkursion. Med hjälp av kameror och drönare satte vi ihop både filmer och presentationsmaterial från exkursionsobjektet och genomförde sektorsrådet på planerat datum men digitalt istället för i fält. Slutresultatet blev överlag bra, vi lyckades förmedla en bra bild av objektet och dessförutsättningar/utmaningar. Men själva den tänkta gruppövningen gick inte att genomföra – det blev snarare en presentation av objektet och hur vi hade tänkt oss att en övning skulle ha gått till. Hur som helst en värdefull lärdom och ett lyckat test att ha med sig vidare under projektet. Vid denna tidpunkt fanns inga garantier att kunna slutföra projektet enligt plan med aktiviteter i fält, så vi hade absolut med oss denna erfarenhet i planeringen om vi skulle tvingas genomföra även projektets planerade aktiviteter digitalt. Dock alltid som ett sista hands-alternativ. Inga digitala lösningar i världen kan ersätta det kunskapsutbyte som uppstår när personer från olika organisationer och roller träffas i fält för att utbyta idéer och erfarenheter.

3.2.j – *Brant terräng Indalsälven*

2021-10-13 – Liden/Hammarstrand

Markvärd/medhjälpare: Gällö Skog. Antal deltagare: 35 inklusive arrangörer

Projektets sista skogliga samling i fantastiskt höstväder. Något färre deltagare än vad vi hoppats på men med tanke på alla förflyttade aktiviteter under året blev datumet en kompromiss för att alla kunna klämma in allt under hösten. Konsekvensen blev en krock med älgjakt i Jämtland som kostade deltagare. Likaså fortsatt osäkerhet kring gränssituationen vilket innebar endast en norsk deltagare. Temat för dagen var avverkning i brant terräng och valet av plats längs Indalsälven ganska naturligt eftersom det är där den mest dramatiska terrängen återfinns på svensk sida. Start i Liden med

besök på en tidigare utförd avverkning bland nipor och sänkor. Förflyttning västerut till en planeringsövning och lunch för att slutligen avsluta med två objekt i Hammarstrand där vi även rundade av dagen/kvällen med en gemensam middag. Ursprungsplanen var ju egentligen två dagar med övernattningsmen utifrån pandemin kortade vi ner till enbart en dag. Värdefullt dock att ge möjlighet till lite informella möten och samtal deltagarna emellan var på en middag blev en bra avslutning på dagen.

3.2.k – *Slutkonferens Östersund*

2021-11-24 & 2021-11-25. Antal deltagare: 40 inklusive arrangörer

Som avslutning på en späckad höst genomfördes en framflyttad slutkonferens från lunch till lunch i Östersund i slutet av november. Glädjande nog i fysisk form med rikligt deltagande från både Sverige och Norge. Hösten präglades annars av stor osäkerhet kring möjligheten att kunna träffas fysiskt, likaså att kunna korsa gränsen. Bara någon vecka senare infördes på nytt hårda inreseregler som i princip skulle ha omöjliggjort en slutkonferens i planerad form.

Själva planeringsarbetet präglades annars av en del utmaningar av annan karaktär med något oväntad koppling till skidskytte. Efter alla byten av datum för olika aktiviteter under hösten landade slutkonferensen på ovanstående datum och det i tron att vi tagit hänsyn till det mesta som skulle kunna påverka deltagarantalet. Dock hade vi missat att datumen sammanföll med världscuppremiären i skidskytte i Östersund två dagar senare. Kontentan blev att både hotellrum och konferenslokaler visade sig svårt att lösa men efter lite pusslande föll ändå bitarna på plats till slut.

Tyngdpunkten under slutkonferensen låg i huvudsak på återblickar, genomgång av kunskapssammanställningen

samt ett antal föreläsningar med koppling till våra tre fokusområden. Den ursprungliga målsättningen var att kunskapssammanställningen skulle ha varit tryckt och helt färdig att dela ut i samband med slutkonferensen. Just den planen sprack under den i övrigt ytterst hektiska hösten, men innehållet var sedan länge färdigt och därmed ett uppskattat inslag i programmet för dagarna. Det genomgående intrycket var att deltagande företag/organisationer var väldigt nöjda med hur projektet genomförts och framför allt våra många genomförda skogliga aktiviteter. Det kanske enskilt viktigaste slutresultatet av projektet visade sig dag två under konferensen då frågan om en möjlig fortsättning väcktes på flera deltagares initiativ. Inte nödvändigtvis i projektform utan hur de nätverk och kontakter som skapats under projektets gång kan hållas levande. Ett första steg blev ett beslut om att fortsatt mötas minst en gång per år där värdskapet växlar mellan Sverige och Norge. Just i dagarna när detta skrivs har inbjudan gått ut om en första träff inom temat skogsbilvägar i mitten av juni 2022 med Skogsstyrelsen, Holmen och Sveaskog som arrangör. Likaså att Statsförvalteren axlar rollen att bjuda in till ett temamässigt relevant arrangemang under 2023.

Skogsdag, svaga märker i Grong 2021

3.2.1 – Inställda och förändrade aktiviteter

Redan från start har det stått klart att vi kommer erbjuda ett gediget program av skogliga aktiviteter, dock väl spridda i tid under projektets tre år. Sedan kom pandemin och ställde alla planer på ända. I princip har allt operativt genomförande stått på vänt under två år från vägdagarna i Strömsund augusti 2019 till skogsdagarna i Hegra och Grong september 2021. Med omfattande omplanering vid åtskilliga tillfällen och dessutom två förlängningar av projektet. Skogsdagen i Svenstavik som exempel genomfördes till slut vid det femte beslutade datumet.

Pandemin till trots – när projektet summeras kan vi konstatera att så gott som alla planerade aktiviteter har genomförts, inte minst i och med en mycket koncentrerad/fokuserad slutspurt hösten 2021. Det har dock skett vissa förändringar gentemot ursprungsplanerna:
Skogsdag om drivning på svaga marker, Sundsvall maj 2019 – detta var ett planerat "tvillingarrangemang" till skogsdagen i Östersund. Men till skillnad från det fantastiska intresset i Jämtland fick vi endast en handfull anmälningar till dagen i Sundsvall och fann ingen annan rimlig lösning än att ställa in skogsdagen. De få personer som dock anmält sig hade samtliga möjlighet att planera om och åka till Östersund istället och gick på så sätt inte miste om skogsdagen.

Mittseminarium och skogsdagar om drivning i brant terräng, Stjørdal/Verdal juni 2019 – urprungstanken var ett tvådagars mittseminarium vid ett tillfälle och ett tvådagars fältseminarium om drivning i brant terräng. I samråd med våra projektpartners kom vi dock fram till att det bästa vore att slå samman dessa två aktiviteter till en kombinerad tvådagars-samling. Risken fanns annars att det kunde gå ut över antalet deltagare om vi tar för många dagar i anspråk. Beslutet visade sig i efterhand vara väldigt bra och kombinationen mittseminarium på konferenshotell i Stjørdal samt skogsdag i fält i Verdal dagen efter mycket lyckat med stort deltagarantal bägge dagarna.

Skogsdagar om drivning på svaga marker, Jämtland

hösten 2021 – ursprungsplanen var att genomföra tre skogsdagar på temat i Jämtland: runt Östersund, i södra Jämtland samt i Västra Jämtland. Östersund genomfördes med rekordmånga deltagare maj 2019. Under den komprimerade slutspurten hösten 2021 valde vi dock att endast genomföra en av de två tänkta skogsdagarna i Svenstavik. Helt enkelt för att prioritera och hinna med allt som behövde genomföras under tre hektiska månader. En tanke var att aktörer i västra Jämtland istället skulle kunna åka till skogsdagen på samma tema i Hegra/Stjørdal. Fullt rimligt avståndsmässigt men tyvärr krångligt och osäkert utifrån rådande och ständigt förändrade inreseregler till Norge. I praktiken var det inga svenska deltagare i Hegra men skogsdagen i Svenstavik blev hur som helst lyckad deltagarmässigt.

Planen var att vi skulle arrangera tre fagdager med tema skogsdrift på bæresvak mark i Trøndelag sommeren 2021. De tre tømmerkjøperne i Trøndelag skulle planlegge hver sin fagdag i hver sin geografi. En i den nordlige delen, en i midtre Trøndelag og en i den sørlige delen. På grunn av liten interesse, litt krevende å finne egnet lokalitet i aktuell geografi og ulike koronarelaterte utfordringer ble det besluttet å kutte ut den ene fagdagen som skulle være før ferien. Dermed ble det ikke arrangert noen fagdag i søndre delen, men alle aktuelle deltakere ble invitert til de to andre fagdage som ble gjennomført i september 2021.

Skogsdagar om drivning i brant terräng, Indalsälven hösten 2021 – grundtanken var en tvådagars-samling med övernattnig i Hammarstrand och gemensam resa i buss. Detta valde vi dock under sensommaren 2021 att ändra till en något längre endags-exkursjon inklusive en gemensam middag på kvällen innan avslut. Med tanke på det fortsatt osäkra läget kring pandemin kändes det inte rimligt med ett upplägg som inkluderar övernattnig. Hammarstrand är en liten ort med litet utbud av logi. Övernattnig hade ofrånkomligt inneburit delat boende i dubbelrum för att få plats, vilket inte vore rimligt. Likaså att övergå till egen transport snarare än gemensam buss – av samma anledning.

3.2.m – Vad händer efter projektet?

Samarbeidspartnerne i prosjektet på både svensk og norsk side diskuterte under slutt-konferansen i Østersund hvordan vi kunne fortsette samarbeidet etter prosjektets slutt. Alle var enige om at interregprosjektet hadde vært en suksess og at vi ville at samarbeide skulle videreføres. Vi diskuterte om vi skulle starte opp et nytt prosjekt eller sette ned en styringsgruppe for videre samarbeid.

Vi besluttet imidlertid at vi i det minste skulle invitere hverandre over grensen på relevante faglige arrangement. Allerede i løpet av slutt-konferansen inviterte Sverige til en fagsamling i juni 2022. Nå i mars kom også invitasjonen med program for 13.-15. juni for SAK-nettverket. SAK-nettverket er en av effektene av interreg-prosjektet. Alle som har vært involvert i prosjektets ulike faser er nå invitert til fagsamlingen som skal være i Härjedalen. Skogstyrelsen ved Karin Palmgren har sørget for arrangementet og de har laget et interessant program med tema som kommuneskog, skogbrann, kryssing av vann, erosjon i elv m.m.

På norsk side planlegger vi også en fagsamling i Meråker/Stjørdalområdet høsten 2022. Tema for denne samlingen er erosjon i forbindelse med skogsdrift. Vi hadde møte for å planlegge ei slik samling den 15. mars. Datoen er ikke bestemt ennå, men vi ser for oss ett lunsj til lunsj opplegg. Da blir det en halv dag innendørs med foredrag, før vi er ute i felt og ser på problemstillingen i felt, den andre dagen. Målgruppe for fagsamlingen er skogfunksjonærer i det offentlig og private skogbruket. Vi tenker å invitere våre samarbeidspartnere fra Sverige til samlingen.

I fremtiden er det viktig at vi husker å invitere hverandre til lignende faglige begivenheter. På det viset kan vi greie å opprettholde kontakten over grensen innenfor det faglige temaet som vi har jobbet så mye med. Det er ikke utelukket at vi kan videre med noe samarbeidsprosjekt, men først må vi få avsluttet dette prosjektet. Under sluttkonferansen i Østersund ble vi enige om å forsøke å ha minst et årlig faglig treffpunkt i årene fremover!

Skogsdag, brant terräng i Verdal 2020

Skogsdag, svaga marker i Grong 2021

3.3.a – Hur vi har kommunikerat under projektets gång

Ett mål med projektet har varit att kommunicera utåt hur skogsbruket proaktivt jobbar för att möta klimatförändringarna. För samtidigt som klimatförändringen är ett faktum som försvårar skogsbruk i någon mån har vi samtidigt en situation där alla pilar angående behovet av skogsråvara och biomassa pekar uppåt. Ett varmare klimat kan även i viss mån leda till positiva aspekter för skogens tillväxt. Projektet handlar inte på något sätt om att minska skogsbrukets omfattning, snarare tvärtom – hur ett än mer intensivt skogsbruk kan ske samtidigt som klimatförändringens negativa effekter minimeras.

Ett vanligt scenario är dock att skogsbruket endast uppmärksammas i negativa sammanhang, när något negativt inträffar etc. En avverkning som går snett och leder till omfattande körskador exempelvis. Ett mål har därför varit att försöka få uppmärksamhet i massmedia – vilket beskrivs utförligare i ett senare kapitel. En annan målsättning med ursprung redan vid workshopen i Åre har varit att komma i kontakt med politiker och lyfta dessa viktiga frågor på en politisk nivå – både lokalt och på riksplanet i bägge länder. Om massmediastrategin varit framgångsrik kan det konstateras att framgångar på det politiska planet uteblivit. Ambitioner har funnits

3.3.b – Synlighet i massmedia

Redan i samband med förprojektets workshop i Åre kom frågan om massmedia upp som en viktig pusselbit i projektets arbete. Viktigt i den aspekten att försöka få uppmärksamhet för de aktiviteter som arrangeras under projektets gång. Skogsbruket har en tendens att endast uppmärksammas i sammanhang när någonting har gått snett, till exempel omfattande körskador. Hela projektets huvudsyfte är ju att proaktivt möta klimatförändringens påverkan på skogsbruket, ett förebyggande arbete. I den mån vi haft möjlighet har vi i alla sammanhang och inför alla aktiviteter bjudit in massmedia att delta för att förhoppningsvis kunna bidra till att skapa en mer positiv bild av skogsbrukets ambitioner när det kommer till frågor om att möta klimatförändringarnas konsekvenser.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att detta lyckats bättre på svensk sida än på norsk sida men att vi hur som helst har lyckats få en del uppmärksamhet för projektet:

På hjemmesiden til kystskogbruket ble det den 05.12.2017 publisert en nyhet om at prosjektet Skoglig

och aktiva försök att nå ut och bjuda in till våra aktiviteter har återkommande gjorts men utan framgång.

I övrigt har det mesta kopplat till kommunikation rört sig kring att marknadsföra och skapa interesse för våra skogliga aktiviteter gentemot skogsbruket i regionen. Med tanke på det stora deltagarantalet totalt sett under projektet kan vi konstatera att det varit ett framgångsrikt arbete. Dock med corona-pausen som en kraftigt försvårande faktor. Före pandemin hade projektet etablerat ett riktigt framgångsrikt kommunikationskoncept och mycket av marknadsföringen gick nästan av sig självt genom att positiv feedback gick från mun till mun och skapade interesse som i sin tur gjorde att vi fick rikligt med deltagare även på nästa aktivitet. Under pausen blev det dock svårt att både planera och kommunicera givet den ständiga osäkerheten och alla omplanerade aktiviteter. När vi väl kunde komma igång igen under 2021 handlade mycket om att återupprätta kontakter och på nytt skapa interesse för projektet. Merparten av denna kommunikation har skett via e-post men vi har även haft en websida med en övergripande information om projektet som främst har använts för att samla information och datum för projektaktiviteterna.

anpassning til et ändret klimät skulle igangsettes. Her ble prosjektes bakgrunn, formål, samarbeidspartnere og finansiering over interreg-programmet bredt omtalt.

I Landbrukstidende var det 27.08.2018 en beskrivelse av prosjektet og at dette hadde kommet igang. Omtalen beskrev samarbeidspartnerne, at vi hadde samme utfordringer på begge sider av grensen, oppstartseminaret som vi hadde i Østersund 19.-20. juni og finansieringen fra interreg-programmet. Alle de største delatakerne i prosjektet fra begge sider av grensen ble nevnt i artikkelen.

Skogsdag i Østersund 2019-05-21 – helt oppslag i både Østersunds-Posten og Länstidningen (Østersund/Jämtland) samt ingress på förstasidan. Faktum är att bägge tidningarna skickade separata reportrar trots att dessa två tidningar ingår i samma koncern och väldigt ofta samarbetar kring nyhetsbevakning.

Skogsdag i Svenstavik 2021-09-21 – Ca två minuter långt

TV-inslag i SVT Jämtland. Sändes vid flera tillfällen under den aktuella sändningsdagen och även i angränsande SVT Gävleborg och SVT Västernorrland.

Skogsdag längs Indalsälven 2021-10-13 – tanken var ett tidningsinslag i Länstidningen men reportern vi hade kontakt med tvingades i ett sent skede dra sig ur på grund av sjuka barn. I och med detta blev det ingenting denna gång.

På norsk side fikk vi den 21.10.2021 en omtale av prosjektets fire fagdager om klimatilpassing i skogbruket i Landbruks- og matdepartementets fylkesnytt. Her kunne vi lese at fagdage ble arrangert i regi av Interreg-prosjektet "Skoglig anpassning for ett ändrat klimat", som er et samarbeidsprosjekt mellom Skogs-

styrelsen i Jämtland og Västernorrland og Statsforvalteren i Trøndelag. Totalt deltok om lag 120 personer på fagdage som ble arrangert i Grong, Stjørdal, Svenstvik og Hammarstrand. Dette var representanter fra skogsentreprenørene, virkeskjøpere og skogeiere.

Oppsummert ser vi at vi har hatt jevnt med oppslag om prosjektet fra 05.12.2017 gjennom hele prosjektfasen frem til det siste oppslaget den 21.10.2021. I mange av disse oppslagene fikk vi synliggjort at interreg-programmet har vært vår hovedfinansieringskilde. Vi kunne selvsagt jobbet mer for å få flere medieoppslag, men vi har konsentrert det meste av innsatsen mot at flest mulig i skogbruket skal få best mulig faglig utbytte.

Skogsdag, brant terräng, Indalsälven 2021

4.1 – Kort beskrivning av Skogsstyrelsen respektive Statsforvalteren

Skogsstyrelsen är en statlig myndighet med ansvar för frågor som rör skog och skogsbruk med uppgift är att verka för att skogen sköts så att de skogspolitiska mål som beslutats av riksdagen kan nås. Målen för produktion och miljöhänsyn är jämställda. Skogen ska brukas på ett hållbart sätt så att även framtida generationer kan ha nytta av den. Den lokala förankringen är viktig och Skogsstyrelsen har fortfarande bred närvaro i större delen av landet genom lokalkontor. Skogsstyrelsens vision är "Skog till nytta för alla".

Lokalt inom projektområdet är Skogsstyrelsen organiserat i tre distrikt: Norra Jämtlands distrikt, Södra Jämtlands distrikt samt Västernorrlands distrikt med sammanlagt 11 lokalkontor. Projektledaren Tobias Eliasson jobbar på Västernorrlands distrikt med placering i Sundsvall.

Da prosjektet startet opp var det Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Fylkesmannen i Sør-Trøndelag som var de norske initiativtakerne til prosjektet. Det var allerede da bestemt at Fylkesmennene skulle slås sammen til Fylkesmannen i Trøndelag siden fylkene Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag også skulle slås sammen til Trøndelag fylke. I løpet av prosjektperioden ble det også bestemt at Fylkesmannen skulle bytte navn til Statsforvalteren.

Statsforvalteren i Trøndelag er statens representant i fylket og har ansvar for å følge opp vedtak, mål og retningslinjer fra Stortinget og regjeringen. Statsforvalteren er dessuten et viktig bindeledd mellom kommunene og sentrale myndigheter. Vi utfører ulike forvaltningsoppgaver på vegne av departementene. Statsforvalteren kontrollerer også kommunenes virksomhet og er klageinstans for mange kommunale vedtak. Statsforvalteren har derfor fagkunnskap på en rekke overordnede samfunnsområder, samtidig som vi besitter viktig lokalkunnskap. Det er ingen nasjonal overbygning over landest sju Statsforvaltere, men vi samarbeider innimellom om ulike faglige tema hvor vi har like problemstillinger.

Statsforvalteren i Trøndelag har en egen landbruksavdeling bestående av to seksjoner. Den ene seksjonen heter skogbruk og areal. I denne seksjonen jobber idag seks ansatte pluss seksjonsleder med skogbruksoppgaver. Vi har hele Trøndelag med 38 kommuner som vårt ansvarsområdet.

Bytte av norsk prosjektleder. Egentlig skulle Sverre Husby være prosjektleder i Norge, men han byttet jobb til Allskog før han kom igang med arbeidet. Dermed ble Dag Okkenhaug Bævre prosjektleder på norsk side mesteparten av prosjektet. Bævre var fylkesskogmester i driftstekniske fag hos Statsforvalteren i Trøndelag. Da Bævre byttet arbeidsgiver til Levanger kommune måtte vi også ha ny prosjektleder. Arne Rannem overtok prosjektledelsen på norsk side. Han var også fylkesskogmester hos Statsforvalteren i Trøndelag. Ved nyttår 2021 fikk også Rannem ny jobb slik at fylkesskogmester Rune Saurasunet hos Statsforvalteren i Trøndelag må slutføre prosjektet på norsk side.

Prosjektets styrgruppe: En styrgruppe bestående av representanter från både Sverige och Norge har tidigt formerats och funnits med under hela prosjektet. I grova drag har styrgruppen haft två möten per år under prosjektets gång. Ett antal fysiska möten – ofta i samband med andra projektaktiviteter men med tanke på pandemin har merparten av mötena genomförts digitalt. I huvudsak har det handlat om att hålla styrgruppen informerad om vad som sker och planeras i prosjektet samt inhämta synpunkter.

Medlemmar i styrgruppen:

Tore Bjørkli

Landbruksdirektør Statsforvalteren i Trøndelag

Odd Arne Bratland

Seniorrådgiver Trøndelag Fylkeskommune

Tor-Morten Solem

Fylkesskogsjef Statsforvalteren i Trøndelag

Fredrick Lundquist, Skogsstyrelsen

Distriktschef Västernorrlands distrikt

(inledningsvis **Vanja Strand**, tidligere distriktschef)

Helena Eriksson, Skogsstyrelsen

Distriktschef Norra Jämtlands distrikt

Stina Moberg, Skogsstyrelsen

Distriktschef Södra Jämtlands distrikt

4.2 – Projektpartners

Som nämnts tidigare utmynnade workshopen i Åre att ett antal aktörer anslut sig till att rent operativt gå in i projektet.

På svensk sida följande:

Gällö Skog – skoglig aktör med sin huvudsakliga verksamhet i Jämtland men även i Västernorrland. Eget stort sågverk i Gällö.

Rödins Trä – familjeägt köpsågverk med egen industri strax utanför Svenstavik. Verksamhet i Jämtland/Härjedalen i huvudsak.

Fria Skog – virkeshandelsföretag med säte i Järpen och köpverksamheten fokuserad till västra Jämtland. Levererar stora virkesvolymen västerut till Norge. SCA Skog – den största skogliga aktören i Jämtland/Västernorrland med både stora arealer egen skog och stor köpverksamhet i hela området. Egna industrier kring Sundsvall samt i Bollstabruk (inom projektområdet).

Trafikverket – statlig myndighet med det övergripande ansvaret för det svenska väg- och järnvägsnätet. Av naturliga skäl en stark koppling till skogsbrukets transporter.

Skogforsk – det svenska skogsbrukets forskningsinstitut. Finansierat av skogsbruket och staten. Bedriver skoglig forskning och utbildning, huvudsäte i Uppsala.

På norsk sida följande:

Allskog – skogeierorganisasjon for fylkene Møre og Romsdal, Trøndelag, Nordland og Troms og Finnmark. Allskog driver også som tømmerkjøper som tilbyr hogst, skogkultur og skogbruksplanlegging.

SB-Skog – en tømmerkjøper som tilbyr hogst og skogkulturoppdrag i hele Trøndelag og andre deler av landet.

Nortømmer - en tømmerkjøper som tilbyr hogst og skogkulturoppdrag i hele Trøndelag og andre deler av landet. Er eid av skogeierorganisasjonen Norskog.

Statskog – statlig skogeier som forvalter 5,3 mill dekar produktiv skog i hele landet. I tillegg eier Statskog enorme fjellarealer og eier i underkant av en femtedel av Fastlands-Norge. Totalt eier Statskog

11,6 mill dekar skog (1,16 mill hektar).

Skognæringa i Trøndelag - en trebasert næringsklynge i Trøndelag. Forumet Skognæringa i Trøndelag er organisert som et frivillig og uformelt samarbeid mellom aktørene innenfor skogbruk, skogsindustri og arbeidslivsorganisasjoner. Gjennom WoodWorks! Cluster satsingen inkluderes en større del av verdikjeden med trebearbeidende industri og flere FoU-miljø.

Maskinentreprenørenes Forbund (MEF) - en frittstående bransje- og arbeidsgiverorganisasjon som representerer litt over 2300 små, mellomstore og store bedrifter. Hovedtyngden av medlemsbedriftene driver maskinell anleggsvirksomhet, men forbundet organiserer også skogsentreprenører, brønnborere og gjenvinnings- og avfallsbedrifter.

Skogkurs – ET kursinstitutt som har til formål å være skogsbrukets fellesorgan for kompetanseformidling innen næringsutvikling og forvaltning av skog og andre arealressurser. Gjennom sin virksomhet skal Skogkurs bidra til kompetanseheving for aktørene i skogbruksnæringen, og til formidling av kunnskap om skog og natur til skoleverk og allmennhet.

Nibio - et statlig forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og eget styre, underlagt Landbruks- og matdepartementet. Hovedkontoret er på Ås. Instituttet har flere regionale enheter og et avdelingskontor i Oslo.

Våre projektpartners har varit med från start, på sätt och vis redan från workshopen i Åre under förprojektet. Men framför allt från och med startseminariet i Östersund i juni 2018. Projektet startade förvisso i januari 2018 men inledningsmånaderna handlade främst om att komma igång, få fast en organisation och dra upp de större planerna. I samband med startseminariet spikades projektets innehåll rent operativt i samverkan med våra partners. En bärande princip har från första början varit att alla våra aktiviteter ska vara öppna för alla intresserade deltagare – fördelen med att vara en projektpartner är möjligheten att på förhand påverka innehållet och inriktningen.

När projektet väl kommit igång rent operativt har partnerrollen främst handlat om att hjälpa till i samband med skogliga aktiviteter. Som markvärd, hjälpa till vid planering och genomförande, marknadsföra aktiviteterna osv.

5. – Indikatorer

Aktivetsindikatorer enligt beslut	Mål-värde enligt beslut	Hittills uppnått sedan projektstart
Antal deltagare i gränsöverskridande rörlighetsinitiativ	20	30
Antal deltagare i gemensamma initiativ för lokal sysselsättning och utbildning	200	402

Projektet finansieras inom insatsområde "Sysselsättning" med ovanstående aktivitetsindikatorer. Dessa indikatorer är definierade och inte rakt av översättbara i vårt sammanhang vilket innebär att vi valt att tolka dem för att beskriva hur vi jobbat mot projektets mål.

Antal deltagare i gränsöverskridande rörlighetsinitiativ: här tänker vi oss företag/organisationer med koppling till skog och skogsbruk – till exempel SCA, Allskog, Levanger kommune, Länsstyrelsen etc. Tanken bakom det är att vi ser ett värde i att komma i kontakt med och nå ut med information till så många aktörer/organisationer som möjligt. Målet 20 sattes utifrån att främst räkna vilka aktörer som är aktiva i vårt område på respektive sida gränsen. Kontentan är att vi i princip nått samtliga och dessutom en hel del ytterligare

organisationer vi kanske inte hade räknat med.

Antal deltagare i gemensamma initiativ för lokal sysselsättning och utbildning: här räknar vi individer oavsett företag/organisation. I huvudsak har vi dessutom enbart räknat unika individer. Med det menas att personer som har deltagit vid mer än ett tillfälle trots det bara räknats vid ett tillfälle. Några missar har säkert skett och enstaka personer räknats dubbelt, men det är i undantagsfall – grundprincipen är att vi nått 400 unika personer. Med tanke på att vi nått dubbelt så många individer jämfört med måltalet 200 är ett kvitto på att vi lyckats otroligt bra med att nå ut med våra aktiviteter och att de varit uppskattade (inte minst med tanke på att många deltagare har återkommit vid flera tillfällen).

6. – Gränsöverskridande mervärden

Gränsen som resurs – skogsbruket på respektive sida gränsen i Trøndelag och Jämtland/Västernorrland har stora likheter men det finns även betydande skillnader. Likhetererna är slående när det kommer till typ av skog, industristruktur, avverkningsmaskiner etc. Det handlar främst om en skalskillnad där svenskt skogsbruk är många gånger större. Ett exempel är avverkad volym på årsbasis – i Trøndelag rör det sig i grova drag om 1 miljon kubikmeter, i Jämtland/Västernorrland 10 miljoner kubikmeter per år.

Ägarmässigt finns dock en betydande skillnad på så sätt att det på svensk sida finns ett fåtal större skogsbolag som äger betydande arealer i egen regi utöver att man är stora virkesköpare från privata skogsägare. Det förekommer inte på norsk sida där så gott som all skogsmark är privatägd. Vilket i sin tur leder till skillnader i planeringsmöjligheter och

framförhållning. På svensk sida kan ofta kombinera virkesköp med avverkning av egen skog, vilket ger bättre förutsättningar planeringsmässigt. Den möjligheten saknas så gott som alltid i Norge.

Geografiskt/topografiskt finns också betydande skillnader. Större andel lösa jordarter och betydligt mer kuperad topografi i Norge jämfört med i Sverige. Samt en aning varmare klimat och större nederbördsmängder vid norska kusten än på andra sidan fjällkedjan i Jämtland.

Dessa skillnader är i sig en grund för att kunna förvänta sig variationer i kunskap/kompetens inom olika ämnesområden på respektive sida gränsen – kopplat till våra tre fokusområden. Det fanns som exempel en stor förväntan att skogsdrift i brant terräng av naturliga skäl är ett betydande kompetensområde i Norge. Likaså

en vetenskap om att vattenfrågor och skonsam drivning på mark med dålig bärlighet är ett område där svenskt skogsbruk kommit betydligt längre än norskt skogsbruk. Samt vägfrågor där det på ett övergripande plan finns stora skillnader mellan Sverige och Norge och därmed potential att hitta både fördelar och nackdelar på vardera sida gränsen. Dessa på förhand kända kunskaps-/kompetensskillnader är också i någon mån själva kärnan i hela projektet – att utbyta erfarenheter och lära av respektive aktörs styrkor. Ett kunskapsutbyte över gränsen men även mellan aktörer inom det egna landet. Inte minst på svensk sida finns betydande storleksskillnader mellan de riktigt stora aktörerna kontra de mindre skogliga aktörerna. Där de större aktörerna har helt andra möjligheter till utveckling och kompetensutveckling inom centrala delar av driften jämfört med de mindre aktörerna. Samtidigt jobbar alla mot samma mål – att undvika skador i skogen kopplat till klimatförändringarna och av den anledningen finns det också en väldigt positiv öppenhet från samtliga aktörer att dela med sig och hjälpa andra att bli bättre.

Coronapandemin har i den bemärkelsen tyvärr slagit ganska hårt mot projektets genomförande. När projektet summeras kan vi konstatera att vi genom förlängningarna till slut lyckats genomföra så gott som samtliga planerade aktiviteter med gott resultat

7.1 – Hållbar utveckling

I projektansökan listas ett antal kopplingar till de globala hållbarhetsmålen inom Agenda 2030: *“Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt (mål 5). Säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla (mål 7). Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar samt hejda förlusten av biologisk mångfald (mål 15). Rent vatten och sanitet för alla (mål 6). Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt (mål 8), samt Fredliga och inkluderande samhällen (Mål 16). I skogspolitiken finns ett produktionsmål och ett miljömål. Skogsstyrelsen har som policy att alltid ställa miljökrav i sina upphandlingar.”*

Mer konkret kokar det ner till det som är grunden för hela idén med projektet – att klimatförändringarna innebär vissa möjligheter men framför allt många utmaningar och problem för skogsbruket kopplat till varmare och blötare väder, inte minst vintertid.

deltagarmässigt. Men vi har tyvärr inte fått den blandning av deltagare från Sverige och Norge som hade varit önskvärd i alla lägen. Även om gränsen nästan aldrig varit helt stängd, speciellt inte under hösten 2021, har ständigt förändrade regler inneburit en stor osäkerhet och svårighet att planera för eventuell närvaro ur ett deltagarperspektiv. Med resultatet att många av aktiviteterna har genomförts enligt plan men med nästan enbart norska respektive svenska deltagare i respektive land. Ett tydligt avbräck från ett av huvudsyftena men samtidigt svårt eller omöjligt att göra någonting åt från projekts sida.

Även projektledning och inte minst operativt planeringsarbete kopplat till de skogliga aktiviteterna har påverkats av de stängda gränserna och/eller komplicerade regler kring gränspassering under pandemin. Möten har kunnat hållas digitalt och det har till största delen fungerat bra. Men rent operativt planering inför de olika skogsdagarna i fält var tänkt att till stor del ske tillsammans på plats av projektledarna för att även i planeringsskedet fånga de skillnader som finns länderna emellan. Denna tanke har efter 2019 så gott som helt fått strykas och all fältplanering istället ske på egen hand i Norge respektive Sverige. Även det utom projektets kontroll men ändå ett negativt avbräck från ursprungsplanen.

Samtidigt som efterfrågan på skogsråvara väntas öka.

Intresset för de aktiviteter som har genomförts inom projektets tre fokusområden visar på att det finns en stor medvetenhet om problematiken och ett stort engagemang att bli bättre på att hantera problemen. Även under den relativt korta projektiden från 2018 till och med nu kan man märka en ganska tydlig attitydförändring/förbättring just när det kommer till att till exempel undvika körskador. Idag finns det ingen acceptans för att lämna en averkningstrakt med omfattande körskador, eller att lämna en sönderkörd skogsbilväg efter sig. Generellt en väldigt lösningsorienterad inställning och stor öppenhet gentemot att hjälpas åt och dela med sig av goda erfarenheter och exempel. Skogsföretagen är konkurrenter i jakt på virket men när det kommer till ovanstående problematik står man enade. Det räcker inte att 9 av 10 aktörer blir riktigt duktiga på att undvika

körskador. Om den 10:e misslyckas och orsakar skador som uppmärksammas i till exempel media blir det hela skogsbruket som får ta smällen. Det är heller inte bara en fråga om rykte och publicitet. Rätt utfört innebär ett

förbättrat arbetssätt kopplat till körskademinimering också besparingar ekonomiskt i form av mindre slitage och lägre bränsleförbrukning för maskinerna som exempel.

7.2 – *Lika möjligheter/icke-diskriminering*

Gjennom hele prosjektet har vi vært opptatt av at alle interessenter skulle få ta del i prosjektet. Vi har blant annet hatt med konkurrerende virkeskjøpere i prosjektet, så vi har vært bevisste på at disse skulle behandles likt og gis samme muligheter til å delta både i arbeidet og på fagdager og samlinger. Vi har også forsøkt å informere felles slik at ingen skal føle seg diskriminert. Vi har trykt opp kunnskapssammenstillingen i 500 eksemplarer som fordeles med 250 til hvert land. Det er meningen at hver enkelt som har deltatt i prosjekt får et eksemplar. Likedan blir kunnskapssammenstillingen publisert på nett som en Nibio-rapport slik at alle som ønsker det kan ta del i kunnskapen vi har brakt fram. Dette sikrer at også andre interessegrupper enn de som har deltatt i prosjektet får tilgang til denne kunnskapen. På dette viset mener vi at alle har fått like muligheter til å tilegne seg erfaringene fra prosjektet.

Skogs dagar i fält är alltid en utmaning tillgänglighetsmässigt och det går aldrig komma ifrån att skogsmarken per automatik innebär begränsningar jämfört med exempelvis tillgänglighetsanpassade lokaler inomhus. Det vi kan påverka är dock att ta hjälp av till exempel bärbara högtalare och liknande för att alla ska kunna höra vad som sägs. Detta kring ljud gäller även inomhus vid seminarier och konferenser. Både start- och mittseminarium har hållits i lokaler med hörslinga. Slutkonferensen blev dock ett avsteg på så sätt att ljudanläggningen i lokalen inte gick att använda. Lokalen i Östersund blev en nödlösning och ett undantag i och med att Scandic (där konferensen var bokad) inte kunde ta emot mer än 30 personer i sin enda lediga konferenslokal. Lösningen blev Folkets Hus intill som egentligen hade sin verksamhet nedstängd men vi fick ändå lov att hyra lokalen - dock utan tillgång till personal på plats som kunde hjälpa oss att lösa ljudfrågan.

7.3 – *Jämställdhet*

Skogsbruket är och har alltid varit en mansdominerad verksamhet både i Sverige och Norge. Det sker absolut en förändring i en mer jämställd riktning men det går långsamt. Det är hur som helst ingen tvekan om att det finns en medvetenhet om situationen och den betraktas generellt som ett problem.

Inte minst rekryteringsmässigt – hur bemannar man en framtida organisation om man lite tillspetsat endast rekryterar ur halva befolkningen, speciellt som intresset för skogliga yrken är något dalande trots skogens potential i klimatomställningen.

Under projektets gång har vi haft ambitioner som både realiserats och misslyckats. Genomgående har vi aktivt försökt skapa en blandad fördelning mellan män och kvinnor som talare vid våra konferenser/seminarier. Att nå 50/50 är knappast realistiskt då våra teman är av tämligen teknisk karaktär och det även inom forskningsdelen av skogsnäringen är tydligt mansdominerat, inte minst inom just tekniska ämnesområden. Men vi har åtminstone landat runt 25-30% kvinnliga talare vid startkonferens, mittseminarium och slutkonferens. En

målsättning som dock misslyckats är att genomföra ett rent jämställdhetsblock, först vid mittkonferensen och slutligen vid slutkonferensen. Av den anledningen att vi inte lyckats med att boka upp de talare vi hade sett framför oss. Det har helt enkelt rört sig om oerhört eftertraktade personer som trots minst ett halvårs framförhållning ändå varit upptagna. Sedan har det såklart varit extra besvärligt planeringsmässigt utifrån pandemin och osäkerheten kopplat till denna. Slutkonferensen har exempelvis flyttats tre gånger. Totalt sett är det hur som helst knappt 15 personer som har tillfrågats vid olika tillfällen men som har tackat nej.

Våra rena skogs dagar har väldigt tydligt speglat den gängse bilden av hur könsfördelningen ser ut inom skogsnäringen, inte minst vid de tillfällen där målgruppen till stor del varit maskinförare/entreprenörer. Där är andelen män ännu högre än inom skogsbruket i stort. Detta till trots har det vid samtliga skogs dagar utom en funnits kvinnliga deltagare motsvarande ca 15% i genomsnitt – vilket är en spegling av hur verkligheten ser ut just nu. I Sverige är andelen kvinnor inom skogsnäringen ungefär 15%.

8. – Information och kommunikation

Projektet har så vitt vi kan se det följt de regler och riktlinjer som gäller information om kommunikation och som finns beskrivet i projekthandboken.

Framtagna affischer med projektinformation har varit uppsatta på arbetsplatser där projektet bedrivits under hela projektperioden.

I all kommunikation har det tydligt informerats om

projektets finansiering. Programmets logotype i korrekt storlek syns på allt material som producerats och på den hemsida som etablerats. I samband med skogsdagarna och seminarier har vi alltid inledningsvis berättat om projektet och dess finansiering. Likaså i kontakter med massmedia, vilket dock inte alltid inneburit att detta framgår så tydligt som vi hade önskat när inslaget väl möter sin publik. Men hur en journalist väljer att redigera och publicera sin artikel är ju något vi kan påverka.

Skogsdag, svaga marker i Hegra 2021

9. – Förankring av projektets resultat och effekter

“I 2020 har vi lagt grunden för en jevn och bærekraftig virkesförsyning som er tillägg till klimaatferingene.”

Ovanstående citat är hämtat från vår projektansökan inlämnad hösten 2017. Att det står 2020 och inte 2021 har att göra med corona-pausen – projektet skulle ju ursprungligen avslutas sista december 2020. Hur som helst, även om det bara är en övergripande mening är den ändå tillräckligt konkret för att ha genomsyrat hela syftet med projektet och dess aktiviteter. Det huvudsakliga syftet har hela tiden varit att visa på konkreta exempel i skogen och att skapa kontakter mellan aktörer/ verksamhetsutövare – både inom respektive land såsom mellan länderna. För att den vägen utbyta erfarenheter och förstärka en redan existerande attitydförändring.

Med tanke på att vi har nått i grova drag 150% respektive 200% av projektets mätbara mål (punkt 5, indikatorer) anser vi att projektets budskap och syfte är väl förankrat i regionen. Då mycket handlar om kunskapsuppbyggnad

och attitydförändring kommer vi på sikt även se mätbara effekter på till exempel minskade körskador i skogen, även om det inte kommer vara möjligt att specifikt härleda dem till detta projekt. Detta är ju en utdragen och ständigt pågående process där vi absolut har bidragit till att ta stora steg framåt.

Kunskapssammanställningen finns i både tryckt och digital form. Den tryckta upplagan distribueras i skrivandets stund för fullt på både svensk och norsk sida med målsättningen att all som vid något tillfälle ha deltagit vid någon av våra aktiviteter ska få ett exemplar. Digitalt kommer den finnas tillgänglig via Nibio och förhoppningsvis även Skogforsk, vilket blir en långsiktig lösning i deras respektive rapportbibliotek. Samt på projektets hemsida hos Skogsstyrelsen under något eller några år framåt.

10. – Aktiviteter och ekonomi

Projektet har i allt väsentligt genomförts i enlighet med aktivitetsplan och budgetar

Norsk side:

Statsforvalteren har lagt inn en del timer i eget arbeidet med prosjektet. Dette er ført under eget personale regnskapet. Denne posten har blitt over dobbelt så stor som budsjettet og beløper seg til i underkant av 600 000 kr. Dette skyldes at vi hos Statsforvalteren har lagt ned mer arbeid i prosjektet enn vi hadde beregnet. Dette er timer vi har lagt inn som egeninnsats i prosjektet, så dette har ikke belastet interregmidlene på noe vis.

I faktiske kostnader har vi kjøpt eksternt tjenester for i underkant av 670 000 kr. Disse kostnadene er i hovedsak knyttet til kjøp av kompetanse i forbindelse med kunnskapsgrunnet.

Vi har i tillegg hatt kontorutgifter for 71 100 kr og reiseutgifter for knappe 79 000 kr. Kontorutgiftene er noe større enn budsjettet. Dette har nok sammenheng med at prosjektet har blitt forlenget med over ett år som følge av pandemien. Reiseutgiftene har blitt en del mindre enn budsjettet. Dette skyldes nok en kombinasjon av romslig budsjettering fra vår side og en nøktern pengebruk i prosjektet ved at vi har benyttet rimelige løsninger for møter, samlinger og reiser. Totalt har prosjektet hatt faktiske utgifter på ca 820 000 kr. Dette betyr at det blir igjen noe av tildelingen av interregmidlene på norsk side i dette prosjektet.

Svensk sida:

Kostnaden för projektet blev ca 60% av budgeterat och det beror till stor del på pandemin men även på en viss överskattning kring hur tidskrävande det skulle

komma att bli att planera och genomföra projektets aktiviteter. Mot den bakgrunden har endast ca 50% av planerat antal arbetsdagar nyttjats för att genomföra projektet. Extern sakkunskap har däremot nyttjats till större delen av budgeten (ca 80%). Arbetet med kunskapssammanställningen har till största delen skett i en arbetsgrupp bestående av de tre författarna från Skogforsk, Nibio och Skogkurs, och detta arbete har varit väldigt självgående utan något större behov av styrning från projektledningen. Även det ger så klart påverkan på tidsåtgången i projektledning. Kostnaderna för resor och logi har som en konsekvens av pandemin blivit lägre än planerat och även om samtliga planerade aktiviteter har kunnat genomföras till slut har det gjorts justeringar mot i vissa fall enklare (och billigare) upplägg utan övernatting till exempel.

Ett kontakterande och en lärdom är att det nog från start var orealistiskt med så stor skillnad i budget mellan svensk och norsk sida (mycket mer pengar på svensk sida än norsk). Givet upplägget med nästan lika många planerade aktiviteter i bägge länder - där aktiviteterna i sig är projektets huvudfokus - blir det svårt att nå annat än en tämligen jämn arbetsfördelning. Så mycket övergripande arbete har det inte varit där den svenska parten kunnat göra mer, aktiviteterna är det mest tidskrävande och merparten av den operativa planeringen samt genomförandet kommer att ske i repektive land. Denna effekt har ytterligare försträrkts genom pandemin då gränserna varit stängda och vi därmed tvingats till än mer planering och rekognosering på var sida.

11. – Förslag och idéer

I olika sammanhang under resans gång har vi fått klart för oss att det parallellt pågår flera andra projekt inom ämnesområdet skog, samtidigt som vi upplevt det som lite svårt hitta en bra överblick över vilka projekt som faktiskt pågår. Oavsett ämnesområde (skog eller annat) finns det garanterat stor potential i att kunna dra nytta av varandra om man bara får kontakt även om själva inriktningen inte är densamma. Vid två tillfällen har vi deltagit vid lite större Interreg-konferenser (på Gardemoen och i Trollhättan) – ett förslag är att vid sådana sammankomster avsätta tid för just erfarenhets- och idéutbyten med på förhand definierade grupper utifrån likartade ämnesområden/inriktningar.

Ett mer administrativt förslag/önskemål – utan att ha någon insyn i vilka regelverk som styr ekonomisk

redovisning och vilka krav som där ställs – det skulle underlätta stort om det vore möjligt att använda någon form av schabloner för redovisning av tid (kostnad) i projektet för partners snarare än faktisk lönekostnad. Just att jaga efter lönebesked och liknande från projektpartners har varit ett återkommande besvär som hela tiden har mött stort motstånd även om det rent juridiskt går att peka på att detta är något de måste tillhandahålla utifrån vad som står i medfinansieringsavtalet. Som det är nu väldigt tungjobbat och något som i viss mån skapar dålig stämning, definitivt inte något som främjar ett gott samarbetsklimat med våra externa partners.

*Demonstration bandgående skotare,
skogsdag Buvika 2018*

Permanent bro, skogsbilväg Strömsund

CT-lastbil, vägdagar Strömsund 2020

*Skogsdag, svaga marker
i Grong 2021*

Skogsdag, brant terräng i Verdal 2020

Skogsdag, svaga marker i Grong 2021